

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 214/04-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. októbra 2004 v senáte zloženom z predsedu Eduarda Báránaya a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť Jána Sivoka, B., zastúpeného advokátom JUDr. J. S., Ž. n. H., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Okresným súdom Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 69/02, a takto

r o z h o d o l :

1. Právo Jána Sivoka na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom na Okresnom súde Prievidza pod sp. zn. 8 C 69/02 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Prievidza **p r i k a z u j e** vo veci sp. zn. 8 C 69/02 konať bez zbytočných prietáhov.

3. Jánovi Sivokovi priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 25 000 Sk (slovom dvadsaťpäťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Prievidza povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Prievidza je povinný nahradiť Jánovi Sivokovi trovy právneho zastúpenia v sume 9 340 Sk (slovom deväťtisícristoštyridsať slovenských korún) na bankový účet právneho zástupcu JUDr. J. S. do pätnástich dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. mája 2004 doručená sťažnosť Jána Sivoka, B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. S., Ž. n. H., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) Okresným súdom Prievidza (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 8 C 69/02, požaduje vec sp. zn. 8 C 69/02 odňať okresnému súdu a prikázať ju Okresnému súdu Žiar nad Hronom.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 214/04-9 z 30. júna 2004 prijal sťažnosť v časti, v ktorej sťažovateľ namietal porušenie práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Z uvedeného dôvodu ústavný súd využil možnosť postupu podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho

pojednávania, pretože vzhľadom na charakter posudzovanej veci, v ktorej je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uvádza, že okresnému súdu doručil 18. marca 2002 žalobu, ktorej predmetom je náhrada škody spôsobenej pracovným úrazom, ku ktorému došlo 5. septembra 1990 po zmene pomerov v zmysle ustanovenia § 163 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Sťažovateľ doručil okresnému súdu 15. októbra 2002 zmenu žaloby z dôvodu jej upresnenia. Okresný súd vo veci ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nekonal.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľ vo svojom návrhu výroku rozhodnutia (petite) žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní okresného súdu sp. zn. 8 C 69/02 a prikázal okresnému súdu konať v uvedenej veci bez prietáhov. Zároveň sťažovateľ žiada primerané finančné zadosťučinenie a náhradu trov právneho zastúpenia.

Ústavný súd výzvou z 2. augusta 2004 požiadal predsedníčku okresného súdu, aby sa v zmysle ustanovenia § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde vyjadrila k sťažnosti sťažovateľa.

Predsedníčka okresného súdu v stanovisku doručenom ústavnému súdu 30. augusta 2004 uviedla prehľad úkonov okresného súdu v predmetnej veci a tvrdila, že vec je zložitá po právnej aj skutkovej stránke. Posudzovanému konaniu predchádzajú iné konania, a to sp. zn. 4 C 95/99 a 4 C 9/01, v ktorých sa rieši otázka pasívnej legitímácie odporcu, preto je potrebné tieto spisy pripojiť. Spisy však pripojiť nemožno, pretože sa v uvedených veciach buď koná, alebo sa nachádzajú na odvolacom alebo ústavnom súde.

V konaní sp. zn. 8 C 69/02 podľa predsedníčky okresného súdu je zo žaloby sťažovateľa zrejmé, že ide o zmenu predchádzajúceho súdneho rozhodnutia vyneseneho v konaní sp. zn. 4 C 95/99, preto bez pripojenia tohto spisu nie je možné vo veci konať.

Predsedníčka okresného súdu zároveň charakterizuje vec ako právne zložitú, pretože k veci nie je takmer žiadna judikatúra a pri rozhodovaní v porovnateľných veciach boli odvolacím súdom vynesené rozdielne rozhodnutia, pričom právne predpisy sa v uvedenej oblasti stále menia a zložitý je aj spôsob výpočtu prípadnej náhrady škody.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa, stanoviska predsedu okresného súdu a najmä podrobného preštudovania spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 69/02 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Okresnému súdu bola 18. marca 2002 doručená žaloba sťažovateľa o náhradu škody z dôvodu pracovného úrazu po zmene pomerov v zmysle ustanovenia § 202 Zákonníka práce v platnom znení a ustanovenia § 163 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku s prílohami.

Sťažovateľ doručil okresnému súdu 15. októbra 2002 „aktualizáciu žaloby“, ktorá bola súdu doručená 18. marca 2002. Okresný súd vydal 25. augusta 2003 pokyn na zaslanie žaloby sťažovateľa odporcovi – BYDOS Nováky, spol. s r. o., s výzvou, aby sa k nej vyjadril v lehote 15 dní. Zároveň okresný súd vydal pokyn na pripojenie spisov sp. zn. 6 C 132/92, 10 C 47/95, 7 C 35/96 a 4 C 95/99. Vyjadrenie odporcu bolo okresnému súdu doručené 10. septembra 2003.

V úradnom zázname okresného súdu z 12. septembra 2003 je uvedené, že spis sp. zn. 4 C 95/99 nie je možné pripojiť, pretože je pripojený k spisu sp. zn. 4 C 9/01, ktorý bol 4. septembra 2003 zaslaný Krajskému súdu v Trenčíne v dôsledku odvolania. Spisy sp. zn. 10 C 47/95, 6 C 132/92 a 7 C 35/96 boli k posudzovanému spisu pripojené. Uvedeným záznamom predmetný spis končí.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov, a práva upraveného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Len prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto na naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd iba o veci konal a nerozhodol ju s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia.

Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa naplní, ako to konštantne ústavný súd vo svojich rozhodnutiach uvádza, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 26/95, I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99).

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (napr. rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 28/01).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníkov súdneho konania a postup samotného súdu.

Pokiaľ ide o kritérium „právna a faktická zložitost' veci“, ústavný súd vzal do úvahy právny a skutkový stav veci. Predmetom konania je žaloba o náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom. Platná právna úprava zaraďuje posudzovanú vec k štandardným z hľadiska rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, do právomoci ktorých patrí aj rozhodovanie vo veci pracovnoprávných sporov a z nich plynúcich nárokov.

Skutkovú stránku predmetnej veci možno zaradiť k štandardným v rámci agendy patriacej do rozhodovacej činnosti všeobecného súdnictva aj s prihliadnutím na prípadné protikladné tvrdenia účastníkov konania, ako to je v sporových konaniach bežné. Ústavný súd uznáva, že ustálenie skutkového stavu v danej veci môže byť náročné, ale okresný súd zatiaľ k nemu nepristúpil, a preto nie je ani významné pre hodnotenie postupu okresného súdu.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v tejto súvislosti nezistil žiadnu okolnosť v správaní sťažovateľa, ktorou by prispel k priet'ahom v konaní.

Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu

okresného súdu došlo k porušeniu vyššie uvedených práv, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to bez existencie zákonnej prekážky (napr. rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 3/00).

Ústavný súd s prihliadnutím aj na ustanovenie § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku vyhodnotil postup okresného súdu v obdobiach od 18. marca 2002 do 25. augusta 2003 (17 mesiacov) a od 12. septembra 2003 do 26. augusta 2004 (11,5 mesiacov) ako postup, v ktorom došlo k zbytočným priet'ahom, pretože v uvedenom období okresný súd nevykonal žiadne úkony smerujúce k rozhodnutiu v posudzovanej veci.

Ústavný súd posúdil uvedené obdobia ako časové úseky, v ktorých došlo k zbytočným priet'ahom nečinnosťou okresného súdu v celkovej dĺžke 28,5 mesiacov.

Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení doručenom okresnému súdu 30. augusta 2004 uviedla, že prejednávanie posudzovanej veci závisí od vyriešenia predbežnej otázky v konaní sp. zn. 6 C 45/99. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že v zmysle rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 57/97 „Prvoradou povinnosťou súdu a sudcu je však organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa osoba obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Takáto povinnosť je konkretizovaná jednak v § 6 Občianskeho súdneho poriadku, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej v § 100 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd bez ďalších návrhov tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá ...“

Ak okresný súd v posudzovanom konaní zastával názor, že nie je možné vec prejednať bez rozhodnutia v konaniach sp. zn. 4 C 95/99 a 4 C 9/01 (ako to vyplýva z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu z 26. augusta 2004), bolo potrebné v konaní postupovať v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku - napr. § 109 ods. 2 písm. c), ktoré upravujú postup súdu, ak prebieha konanie, v ktorom sa rieši otázka významná pre rozhodnutie súdu v danej veci. Rozhodovanie o otázke v inom konaní, ktorá môže mať význam pre rozhodovanie súdu, nemôže byť dôvodom pre nečinnosť súdu

v predmetnom konaní. Okresný súd mal buď prerušiť konanie, alebo v ňom plynule pokračovať.

Ústavný súd sa nestotožňuje s názorom okresného súdu, že posudzovaná vec patrí k právne zložitým, pretože konanie o náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom patrí k štandardnej agende všeobecného súdnictva a prípadná neexistencia alebo existencia rozpornej judikatúry v tejto oblasti nemôže slúžiť ako dôvod pre vykonanie dvoch jednoduchých úkonov za obdobie 28,5 mesiacov, ktoré uplynuli od doručenia žaloby sťažovateľa okresnému súdu. Prípadná právna a skutková zložitosť veci nie je v príčinnej súvislosti s uvedenými dlhými obdobiami nečinnosti okresného súdu.

Právo zaručené podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa realizuje takým konaním všeobecných súdov, ktoré plynule smeruje k odstráneniu právnej neistoty osoby, ktorá sa obrátila na súd v konkrétnej veci (napr. rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 40/97).

Na základe týchto dôvodov ústavný súd dospel k názoru, že bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v uvedených obdobiach, tak ako mu ho zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy, a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv a slobôd vzniklo nečinnosťou, môže ústavný súd prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

IV.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení práv sťažovateľa, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Ústavný súd pri stanovení výšky primeraného finančného zadost'učinenia vzal do úvahy obdobie nečinnosti okresného súdu, pretože v predmetnom konaní sa rozhoduje o náhrade škody spôsobenej pracovným úrazom, pričom táto okolnosť má priamy vplyv na životnú úroveň sťažovateľa. Ústavný súd v okolnostiach tejto veci považuje sumu 25 000 Sk pre sťažovateľa za primeranú so zreteľom na konkrétne okolnosti posudzovanej veci.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia vychádzal ústavný súd zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru, aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia nie je prípadná náhrada škody.

V súlade s ustanovením § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom uhrádza účastník zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý zakotvuje výnimku z tejto zásady, ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia, pretože ústavný súd rozhodol, že základné práva sťažovateľa boli porušené, a teda mal vo veci úspech.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je oceníteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu.

Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceneľná peniazmi. Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Vzhľadom na skutočnosť, že dva úkony právnej služby boli realizované v roku 2004, ústavný súd vychádzal pri týchto úkonoch z oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky, podľa ktorého za prvý polrok 2003 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 13 602 Sk.

Podľa takto určených kritérií je výška odmeny za dva úkony právnej pomoci – prevzatie a prípravu veci a podanie vo veci samej 4 534 Sk za každý úkon v zmysle ustanovenia § 16 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. spolu 9 068 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 19 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. dvakrát 136 Sk, teda spolu 272 Sk.

Podľa takto určených kritérií je správny výpočet trov v sume 9 340 Sk, ktorú ústavný súd zaviazal uhradiť právnomu zástupcovi sťažovateľa okresný súd.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. októbra 2004